

סיכומי הדף היומי

מחודדים ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה בפ"ך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום ז"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.ג.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייגע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.ג.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי - מחודדים" הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.ג.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.ג.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.ג.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.ג.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת פקודי - ב' אדר ב' תשע"ט

דף ק"ב ע"א

אבר מן החי: לרבי יהודה ורבי אלעזר - נוהג בבהמה חיה ועוף בין טמאים ובין טהורים. לחכמים - אינו נוהג אלא בטהורים. ושניהם מקרא אחד דרשו 'רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר', רבי אלעזר דורש כל שאתה מצווה על דמו אתה מצווה על אבריו, וטמאים גם מצווים על דמן ולרבי יהודה א"צ מקרא, שלדבריו איסור אבר חל על איסור טומאה, שכן איסורו נוהג בבני נח.. ולחכמים לא תאכל הנפש עם הבשר רק הבשר לבדו, כל שבשרו מותר אתה מצווה על אבריו, וכל שאין בשרו מותר אי אתה מצווה על אבריו. לרבי מאיר - אין אבר מן החי נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד - שנאמר 'וזבחת מבקרך ומצאנך', ואחר כך נאמר איסור אבר מן החי. ולא נחלקו אלא בישראל, אבל בן נח לדברי הכל מוזהר על הטמאין כטהורין.

חייב לאכול ציפור זה שאין בו כזית אבר אבר, ואכלה כולה, חייב, שגילה דעתו שלאברים עומדת וכשאכלה כולה קורין בו אכילת אבר. ואע"פ שאחר פטור עליה, זה לפי מחשבתו וזה לפי מחשבתו. וכן אם ר' אלעזר בר ר' שמעון סובר מחשבת אוכלין שמה מחשבה, אם חייב לאוכלה מתה ואכלה חיה, פטור, שגילה בדעתו שבחיה לא היתה עומדת לאברים.

לר' יוחנן 'לא תאכל הנפש עם הבשר' - זה אבר מן החי, 'ובשר בשדה טרפה לא תאכלו' - זה בשר מן החי ובשר מן הטרפה. ולריש לקיש 'לא תאכל הנפש עם הבשר' - זה אבר מן החי ובשר מן החי. 'ובשר בשדה טרפה לא תאכלו' - זה בשר מן הטרפה.

ולפיכך אם אכל אבר מן החי ובשר מן החי - לר' יוחנן חייב שתיים, לריש לקיש אינו חייב אלא אחת. אכל בשר מן החי ובשר מן הטרפה - לריש לקיש חייב שתיים, ולר' יוחנן אינו חייב אלא אחת. אכל אבר מן החי ובשר מן הטרפה - דברי הכל חייב שתיים.

יום ראשון פרשת ויקרא - ג' אדר ב' תשע"ט

דף ק"ג ע"א

אכל אבר מן החי מבהמה אחת, ובשר מן הטרפה מבהמה אחרת - לדברי הכל לוקה שתיים.

אכל אבר מן החי מבהמה שנטרפה עם יציאת רובה - לרבי יוחנן חייב שתיים, שבהמה בחייה לאברים עומדת, ואיסור טריפה ואבר מן החי חלו עליה בבת אחת. ולריש לקיש חייב אחת, שבהמה בחייה לאו לאברים עומדת, ואין איסור אבר חל על איסור טריפה. וי"א שלדברי הכל בהמה בחייה לאו לאברים עומדת, ולרבי יוחנן איסור אבר חל על טריפה, ולריש לקיש אינו חל. וי"א שלדברי הכל בהמה בחייה לאברים עומדת, וכגון שנטרפה לאחר מכאן, ונחלקו אם איסור טריפה חל על איסור אבר או לא. לרבא מדובר שתלש ממנה אבר וטרפה בו, לרבי יוחנן בהמה בחייה לאו לאברים עומדת, ואיסור אבר וטריפה חל בבת אחת, ולריש לקיש לאברים עומדת, ואין איסור טריפה חל על איסור אבר.

אכל חלב מן החי מן הטרפה - לר' חייא בר אבא בשם רבי יוחנן חייב שתיים, ולר' אמי ור' אבהו בשם רבי יוחנן חייב שלש. ונחלקו כשנטרפה עם יציאת רובה, שלר' אמי בהמה בחייה לאברים עומדת, ואיסור טריפה וחלב ואבר מן החי חלו בבת אחת, ולר' חייא לאו לאברים עומדת ואיסור חלב וטריפה באו תחילה,

ישראל שאכל אבר מן החי מעוף טמא - אינו סופג ארבעים משום אבר מן החי (לחכמים). והיינו כשאוכל משהו בשר, וגידין ועצמות משלימין לכזית, שאינו חייב משום טומאה שאין בגידין ועצמות טעם טמא.

אין שחיטת עוף טמא מטהרתו לבן נח כל זמן שהוא מפרקס - שבן נח מוזהר על אבר מן החי אפילו בטמאים. אבר מן החי צריך כזית - שנאמר בו אכילה.

דף ק"ב ע"ב

אכל צפור טהורה בחייה בכל שהוא, וכגון שגידין ועצמות מצרפין לכזית. אכלה במיתתה, בכזית. טמאה, בין בחייה בין במיתתה בכל שהוא משום בריה.

נטל צפור טהור שאין בו כזית (בשר) ואכלו (כשהוא חי) - רבי פוטר, שבהמה בחייה לאו לאברים עומדת, ולפיכך אין אבר מן החי בשלימה (אלא שאם יש בה כזית חייב משום בשר מן החי). ור' אלעזר בר ר"ש מחייב, ק"ו הוא על אבר ממנה חייב (כשיש משהו בשר וגידין ועצמות משלימין לכזית, וכגון בעוף טהור כחוש מאד שבאבר ממנו יש כזית בשר גידין ועצמות, ובכולו אין כזית בשר) על כולה לא כל שכן, וסובר בהמה בחייה לאברים עומדת.

חנקה ואכלה דברי הכל בכזית, שאין חיוב נבילה בפחות מכזית. אבל טמאה חייבין עליה בין בחייה ובין במיתתה במשהו משום טמא, כיון שהיא בריה.

אם רבי סובר 'מחשבת אוכלין שמה מחשבה', אזי אם

רבי היא, וסובר בנדרים כרבי עקיבא, ובבשר בחלב כחכמים. ולרב אשי כולה ר"ע היא, והכוונה שכל הבשר אסור לבשל בחלב, מהן מדברי תורה ומהן מדברי סופרים, חוץ מבשר דגים וחגבים שאינם לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים.

דף ק"ד ע"ב

רב יוסף מוכיח שלדברי התנא במשנתנו בשר עוף בחלב אסור מן התורה, שהרי אסר העלאה אטו אכילה, ואם אכילה גופה מדרבנן, אין גוזרין גזירה לגזירה, שהרי חלת חו"ל נאכלת עם הזר על השולחן, ולא גזרו שמא יאכל ממנה הזר, לפי שאכילה גופא אינה אסורה אלא משום גזירת אכילת חלת הארץ. ולאביי לא התיירו אלא חלת חו"ל בחו"ל שאין לחוש שיבוא לאיסור תורה, אבל על חלת חו"ל בארץ גזרו שמא יעלה חלת הארץ ויאכלנה הזר, וכך גם כאן גזרו שמא יעלה בשר באלפס ראשון ויבוא לידי אכילת בשר בחלב האסורה מן התורה.

חלת חוצה לארץ נאכלת עם הזר על השולחן, וניתנת לכל כהן שירצה, אפילו לע"ה שאין משמרה בטהרה.

לבית שמאי העוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל, ולבית הלל לא עולה ולא נאכל. - וזו אחד ממשותף דברים שהן מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה. וכל זה בשולחן שאוכל עליו, אבל בשולחן שסודר עליו את התבשיל, נותן זה בצד זה ואינו חושש.

כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם - שנאמר 'ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי'.

עוף וגבינה נאכלין באפיקורן - כלומר, בלא נטילת ידים ובלא קינוח הפה. אבל בשר וגבינה לא, ודווקא בלילה, אבל ביום, אפילו בשר וגבינה מותר, אם הוא רואה את ידיו שהן ריקניות ואין דבוק בהם כלום.

יום שלישי פרשת ויקרא - ה' אדר ב' תשע"ט

דף ק"ה ע"א

לבית שמאי מקנח פיו (בין גבינה לבשר), ולבית הלל מדיח במים, ואין כאן מחלוקת שצריך לעשות שניהם. לרבי זירא אין קינוח הפה אלא בפת. בפת של חטים ולא בפת של שעורים, מפני שמתפרר בתוך הפה ואינו נקשר יחד כשלועסו לפיכך אינו מקנח. בפת קר ולא בחם, שהחם נעשה רך ונדבק בחיך. בפת רך ולא בקשה לפי שמתפרר בפה. ולהלכה מקנח בכל דבר, חוץ מקמח, תמרים, וירקות.

אכל בשר אסור לאכול גבינה, משום שהבשר מוציא שומן ונדבק בפה ומאריך בטעמו. אבל אכל גבינה מותר לאכול בשר, ואין צריך לשהות כלום.

בשר שבין השיניים חשוב בשר שלא יאכל גבינה עמו עד שיטלנו, שנאמר 'הבשר עודנו בין שיניהם'.

אביו של מר עוקבא כשהיה אוכל בשר, לא היה אוכל גבינה עד למחר בעת הזאת. ומר עוקבא כשאכל בשר בסעודה, לא היה אוכל גבינה באותה סעודה, אבל בסעודה שלאחריה אכל. וקרא על עצמו שלענין זה הוא כחומץ בן יין.

שמואל קרא על עצמו שהוא כחומץ בן יין, שאביו היה בודק בנכסיו מה הן צריכות פעמיים ביום, והוא לא בדק אלא פעם אחת ביום. שמואל היה אומר שהבודק בנכסיו כל יום מוצא סלע, שמתקנם בכל הצריך. אביי היה בודק נכסיו בכל יום, פעם אחת פגע באריסו שהיה

אבל איסור אבר לא חל אחריהם. וי"א שלדברי הכל בהמה בחייה לאו לאברים עומדת, ונחלקו אם איבור אבר חל על איסור חלב וטריפה או לא. וי"א שלדברי הכל לאברים עומדת, וכשנטרפה לאחר מכאן, ונחלקו אם איסור טריפה חל על איסור אבר כמו שמצינו שאיסור טריפה חל על איסור חלב, או שאינו חל אלא על חלב לפי שהותר מכללו אצל חיה, ולא על איסור אבר שלא הותר מכללו.

התורה אמרה יבא איסור נבלה יחול על איסור חלב, ויבא איסור טרפה יחול על איסור חלב. שנאמר 'ואכול לא תאכלוהו', והלא בחלב כשירה כבר הוזהרו, אלא מדובר בחלב של נבלה, ולהשמיענו שחל איסור נבילה על איסור חלב.

דף ק"ג ע"ב

כזית אבר מן החי שחלקו לשנים קודם שיתננו לתוך פיו, ואכל זה לבדו ואח"כ חציו השני - לרב דימי ורבין פטור. ואם חלקו מבפנים, שלאחר שבא סמוך לבית בליעתו בלעו לחצאין, י"א שהוא חייב, וי"א שלרבי יוחנן חייב שהרי נהנה גרונו בכזית, ולריש לקיש פטור, שצריך שיעור אכילה כשירוד לתוך מעיו. ואין חיוב לריש לקיש אלא בעצם קטן שעל כף הירך, שיש בו משהו בשר וגיד ועצם משלימו לכזית, ואין אדם לועסו אלא בולעו. ולשיטת רבי אלעזר אפילו אם חלקו מבחוץ חייב, שמחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה.

לריש לקיש צריך לאכול כזית חוץ ממה שנשאר בין השיניים, ולרבי יוחנן כזית שאמרו אף עם מה שנשאר בין השיניים. ופירש רב פפא שלדברי הכל אין מצרפין מה שנשאר בין השיניים, ונחלקו על מה שנשאר בין החניכיים שגרונו נהנה בו ומעיו לא נהנו, אם צריך שיהא גרונו נהנה בכזית, או שצריך שיעור אכילה במעיו.

אכל חצי זית והקיא, וחזר ואכל חצי זית אחר - חייב, שהרי נהנה גרונו בכזית. ואפילו אם הקיא וחזר ואכל אותו חצי זית עצמו, חייב, שאין זה עיכול, והרי נהנה גרונו בכזית.

הדרן עלך גיד הנשה

יום שני פרשת ויקרא - ד' אדר ב' תשע"ט

דף ק"ד ע"א

פרק כל הבשר

כל הבשר אסור לבשל בחלב - חוץ מבשר דגים וחגבים. ואסור להעלות עם הגבינה על השולחן, חוץ מבשר דגים וחגבים. הנודר מן הבשר, מותר בבשר דגים וחגבים.

לרבי עקיבא בשר חיה ועוף אין איסור מן התורה לבשלו בחלב.

הנודר מן הירק - לת"ק מותר בדלועין, שהרי אדם אומר לשלוחו קח לנו ירק, והוא אומר לא מצאתי אלא דלועין, הרי שהדלועין אינן בכלל ירק. ולרבי עקיבא אסור בדלועין, שאדרבא, כיון שהשליח נמלך עליו מינו הוא, שהרי אינו אומר לא מצאתי אלא קטנית.

הנודר מן הבשר - לרבי עקיבא אסור בעוף, כיון שהשליח נמלך עליו. ולחכמים מותר.

משמעות משנתנו היא שבשר עוף אסור לבשלו בחלב (מן התורה). והנודר מן הבשר אסור בעוף - לרב יוסף

הפה. אין יושבין תחת מרזב, ולא משום שופכין אלא משום שמזיקין מצויין שם. השותה בכד שופך תחלה מן המים לארץ, ולא משום קסמין וקשין שעל פני המים, אלא שפעמים ששתה מהן שד, וזה תקנתן.

יום רביעי פרשת ויקרא - ו' אדר ב' תשע"ט

דף ק"ו ע"א

לרב דימי מים הראשונים האכילו בשר חזיר, אחרונים הוציאו את האשה מבעלה. ולרבין ראשונים האכילו בשר נבלה, אחרונים הרגו את הנפש. לר' אבא ראשונים האכילו בשר חזיר, ואחרונים הרגו את הנפש.

חמי האור - לחזקיה אין נוטלים מהן לידים. ולרבי יוחנן נוטלין מהם לידים.

חמי טבריא - במקומן, כלומר בחיבורן, לדברי הכל טובל בהן ידיו או גופו, ששם טבילה עליהם ככל מעיינות ומקוואות. ליטול מהם בכלי ולשפוך על ידיו כדין נטילה, לדברי הכל אסור, ואם עשה חריץ והמים פונים שם, ואין שם שיעור מקוה, אבל מחוברין למקוה, לרבי יוחנן אין טובלים בהם ידיו גזירה שמא יתנם בכלי ויטול בהם, ולחזקיה אין גוזרים.

וכן מים שנפסלו משתיית בהמה - בכלים פסולים, בקרקע כשרין להטביל בהם ידיו. המשיכן לחריץ, לת"ק טובל בהן ידיו, ולר"ש בן אלעזר אין טובל ידיו גזירה שמא יתנם בכלי ויטול בהן.

נטילת ידים לחולין - מפני סרך תרומה, ועוד משום מצוה. לאביי מצוה לשמוע דברי חכמים, ולרבא מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך שסמכו חכמים לנטילת ידים מן התורה, שנאמר 'וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים', ומשמע שאם שטף טהור, והלא צריך טבילה, אלא ואחר שלא שטף טמא.

לר' אלעזר בשם רבי אושעיא לא אמרו נטילת ידים לפירות אלא משום נקיות - ומשמע שאינה חובה, אבל יש בה מצוה. ולרבא אין בה חובה ולא מצוה, אלא רשות. ולרב נחמן הנוטל ידיו לפירות אינו אלא מגסי הרוח.

מעשה שהביאו כלכלה של פירות לפני רבי אמי ורבי אסי, ואכלו בלא נטילה, ולא נתנו לפני רבה בר בר חנה שעמד לפנייהם כדי לצרפו לזימון, ובירכו כל אחד בפני עצמו ולא יצאו אחד מברכת חבירו. ולמדנו מזה: א. שאין נטילת ידים לפירות, ב. שאין מזמנין על הפירות, ג. ששנים שאכלו מצוה ליחלק.

שנים שאכלו מצוה ליחלק ולברך כל אחד לעצמו - ודווקא כששניהם סופרים, אבל אחד סופר ואחד בור, סופר מברך ובור יוצא.

דף ק"ו ע"ב

נטילת ידים לחולין - עד הפרק השני שבאמצע אצבעות. לתרומה - עד הפרק השלישי, והוא בגב היד (ויש חולקים כמו שיתבאר בסמוך). קידוש ידים ורגלים מן הכיור במקדש - עד הפרק העליון, והוא במקום חבור היד והזרוע. וכל דבר שחוצץ בטבילה בגוף, חוצץ בנטילת ידים לחולין, ובקידוש ידים ורגלים במקדש.

רב היה אומר 'עד כאן (הפרק השני) לחולין, עד כאן (הפרק השלישי) לתרומה', ולשמואל ורבי אמי ורבי יהושע בן לוי בין לחולין בין לתרומה עד הפרק השלישי, ולרב ששת בשניהם עד הפרק השני.

נושא משוי של עצים לגונבו, א"ל כבר קדמוך חכמים שאמרו שיראה אדם נכסיו בכל יום. רב אסי היה בודק נכסיו בכל יום, יום אחד ראה שהמים יוצאים חוץ לגדותיהן ובאין לשטוף פירותיו, כרך את בגדו והניחו בתוך המים, והרים בקולו עד שבאו בני אדם לסותמו.

מים ראשונים מצוה, ומים אחרונים חובה - ושניהם לגבי מים אמצעים חשובים חובה, כי האמצעים (שנוטלין בין תבשיל לתבשיל) אינם אלא רשות.

מים ראשונים נוטלין בין בכלי בין על גבי קרקע, אחרונים אין נוטלין אלא בכלי, וי"א שנוטל גם על עצים וקסמין וא"צ כלי, אבל לא יטול ע"ג קרקע, ומשום שרוח רעה שורה עליהן כשהן על גבי קרקע.

דף ק"ה ע"ב

מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן, אחרונים אין נוטלין אלא בצונן - שחמין מפעפעים את הידים ואין מעבירין את הזוהמא. וי"א שכל זה כשאין היד סולדת בהן, אבל אם היד סולדת בהן אין נוטלין בהם גם במים ראשונים. וי"א שכל זה כשהיד סולדת בהן, אבל אם אין היד סולדת בהן, נוטלין בהם גם במים אחרונים.

מים אמצעים שביין תבשיל לתבשיל רשות - אבל בין תבשיל לגבינה, חובה.

מפני מה אמרו מים אחרונים חובה? שמלח סדומית יש שמסמא את העינים. ואינה מצויה אלא קורט אחד בכור. גם המודד מלח צריך ליטול ידיו משום מלח סדומית.

אין נוטלים מים אחרונים על הקרקע משום רוח רעה ששורה עליהם.

לא יטול דבר מן השולחן כשאחד מן המסובין נוטל כוס לשתות, שדבר זה קשה לרוח צרדא'. ודווקא כשנוטל ואינו מחזיר, אבל ליטול ולהחזיר מותר. ודווקא שמוציאו מחוץ לארבע אמות של שולחן, אבל תוך ד' אמות מותר. ודווקא דבר הנצרך לסעודה, אבל דבר שאין נצרך לסעודה מותר. מר בר רב אשי הקפיד אפילו על המכתש והעלי שכותשין בהם תבלין, שהוא נצרך לסעודה.

צריך לכבד את פירורי האוכלין מן הבית, משום שהוא קשה לעניות. שר הממונה על העניות היה רודף אחר אחד ללוכדו ולהביאו לידי עניות, ולא היה יכול עליו לפי שנזהר על הפירורין, יום אחד אכל סעודתו על עשבים, אמר עתה יפול בידי, לאחר שגמר סעודתו נטל כלי חפירה ועקר את העשבים והשליכן לנהר, והיה השר אומר ווי לי שהלה הוציאני מביתו.

שתיית קצף קשה לרירין הבאין מן החוטם. ולנפוח בו, קשה לראש. ולדחותו בידו לצדדין קשה לעניות. אלא ישקענו בתוך המשקה עד שיכלה מאליו.

לרירין שבאו מקצף של יין, ישתה שכר. ולהבא מקצף של שכר, ישתה מים. ולהבא מקצף של מים אין לו תקנה, ועל כך אומרים העולם 'בתר עניא אזלא עניותא'.

אין מוציאין שום או כרישין מאגודה שאוגדין מוכרי ירק לאוכלו, ולא משום שנראה כרעבתנותא, אלא משום שהרואה אותו יכול לעשות לו כשפים, והנשמר ממנו אין כשפים נוחין לחול עליו. מכשפה אחת לא יכלה לעשות כשפים על רב חסדא ורבה בר רב הונא לפי שלא היו מקנחים בחרס, ולא הרגו כינה על בגדיהם, ולא אכלו ירק מאגודות של מוכרי ירק.

אין אוכלין ירק שנפל על השולחן, שהוא קשה לריח

דף ק"ז ע"א

לרב נוטל אדם שתי ידיו שחרית, ומתנה עליהן כל היום כולו. וכן הורה רבי אבינא לבני פקתא דערבות שאין מצויין להם מים, שיטלו ידיהם בשחרית ויתנו לכל היום. ו"א שלא התיר לעשות כן אלא בשעת הדחק, ולא כרב שהתיר גם שלא בשעת הדחק. וי"א שהתיר גם שלא בשעת הדחק כמו שהתיר רב.

צינור ששופכין לו מים מן היאור בדלי והוא מוליך מים לשדות - אין נוטלין ממנו לידים, לתת ידיו לתוכו ויקלחו המים לתוכו, שאין באין מכח גברא. ואם כשהדולה שופך נותן ידיו סמוך למקום השפיכה והמים מקלחין מכח השפיכה לתוך ידיו, נוטלין ממנו לידים. ואם יש נקב בדלי ככונס משקה, ובשעה ששופך את המים מהדלי לצינור מקלחים המים שבדלי בקילוח ניכר אל היאור דרך אותו נקב, נעשים המים שבצינור מחוברים למים שביאור, ומטביל בצינור את הידים, כמו שיכול להטביל ביאור עצמו.

כלי שניקב בכונס משקה - אין נוטלין ממנו לידים.

כלי שאין מחזיק רביעית ולא היה בו רביעית, אין נוטלים ממנו. ואם היה בו רביעית מתחילה, ונטל ממנו אחד, נוטלין ממנו לשני, לפי שהן באים משיירי טהרה.

אמימר הקפיד על הכלי שיהא שלם, ועל המים שיהא בהן מראה מים, ועל השיעור שיהא בהן רביעית. וי"א שעל השיעור לא הקפיד, שהרי שנינו שמי רביעית נוטלים לידים לאחר ואפילו לשנים. ואין זו ראייה, לפי שבאו משיירי טהרה.

מגופת חבית שחקקה לקבל רביעית, אע"פ שמתחילה אינה עשויה להשתמש בתוכה, נוטלין ממנה לידים. חמת וכפישה שתקנן, נוטלין מהם לידים. שק וקופה, אף על פי שמקבלים אין נוטלין מהם לידים.

דף ק"ז ע"ב

התירו לאכול במפה בלא נטילת ידים לאוכלי תרומה, לפי שהכהנים זריזין הם ולא יגעו בידים, ולא התירו לאוכלי חולין בטהרה, שאינם למודין להשמר כמו כהנים, וחוששים שמא יגעו.

כשנתנו לרבי צדוק אוכל פחות מכביצה, נוטלו במפה, ואוכלו חוץ לסוכה, ואין מברך אחריו. אבל לא אכל כביצה, שאם כן היה צריך סוכה וברכת המזון (ונטילת ידים - אם מפה לא יועיל).

אדם שאוכל מיד חבירו התוחב לתוך פיו - צריך האוכל נטילת ידים. ולא יתן אדם פרוסה לתוך פיו של שמש אא"כ יודע בו שנטל ידיו. והמאכיל, אין צריך נטילת ידים.

השמש מברך על כל כוס וכוס לפי שאין קבע לשתייתו, שאינו יודע אם יתנו לו עוד, ולכך הסיח דעתו משתייה. ואם יש שם אדם חשוב, אינו מברך על כל פרוסה, שהוא בטוח שלא ימנעו ממנו לחם, ואם אין שם אדם חשוב, מברך על כל פרוסה ופרוסה.

לא יתן אדם פרוסה לשמש בין שהכוס בידו בין שהכוס בידו של בעל הבית, שמא יארע דבר קלקלה בסעודה, כגון שיכעוס בעה"ב כשהוא שותה והיין חונקו ומזיק לו, או שחש שלא יכלה הלחם לאורחים ומביט במה שזה נותן והכוס נשפך מידו, ואפילו הכוס ביד השמש שמא ישפכנו.

אשה מדיחה את ידה אחת במים ביוה"כ, ונותנת פת לבנה קטן. שמאי הזקן לא רצה להאכיל בידו אחת, וגזרו עליו שיאכיל בשתי ידיו. וההדחה היא משום רוח רעה ששורה על ידים שלא נטלו שחרית, אבל נטל ידיו שחרית ולא נזהר בהן ובא להאכיל את חבירו אין צריך נטילה.

צורך אדם בשר וגבינה במטפחת אחת, ובלבד שלא יהו נוגעין זה בזה. ואע"פ שהוא צונן בצונן וא"צ קליפה, הרי צריך הדחה.

שני אכסנאים שנתארחו לפונדק אחד, זה בא מן הצפון וזה בא מן הדרום, זה בא בחתיכתו וזה בא בגבינתו, אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין. ואם מכירין זה את זה, אסור. ושני אחין שמקפידין זה על זה אסורין, שמא יאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי בייתוס מותרין.

מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו בחולו של מועד. ואין חוששין שיאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי בייתוס מותרין, שאיזורו מוכיח עליו.

יום שישי פרשת ויקרא - ה' אדר ב' תשע"ט

דף ק"ח ע"א

טיפת חלב שנפלה על החתיכה שבתוך הקדירה - אם יש בנותן טעם באותה חתיכה שאין בה ששים לבטל הטיפה, החתיכה אסורה (דין שאר חתיכות יבואר להלן). ניער את הקדרה מיד קודם שקבלה החתיכה טעם מן הטיפה, אם יש בנותן טעם בכל הקדרה, אסור.

לאביי מה שאנו אוסרים בכל מקום שיש טעם של איסור בלא ממשות הוא מן התורה - ונלמד מבשר בחלב שהתורה אסרה באכילה מחמת הטעם לבד. ואין לומר שהוא מדרבנן ואין למדים מבשר בחלב לפי שהוא חידוש, ששניהם מין היתר וכשנתערבו נאסרו - שאם כן ייאסר גם בלא נתינת טעם. ולרבא יש לומר שדרך בישול אסרה תורה, ולפיכך אינו אסור אלא בנתינת טעם אע"פ שהוא חידוש, ואין למדים ממנו למקום אחר שטעם האיסור כממשו.

לשיטת רב: כיון שנתן החלב טעם בחתיכה, החתיכה עצמה נעשית נבלה - ואוסרת את כל החתיכות כולן אפילו אם יש בהן כדי לבטל את החתיכה, מפני שהן מינה, וסובר רבי יהודה שמין במינו לא בטל, וסובר 'אפשר לסוחטו' אסור (ראה בסמוך), ומשנאסרה החתיכה שוב אין לה היתר. ודווקא כשיש שם ברוטב עבה, שהכל מין בשר, אבל אם יש שם רוטב רכה, הכלל הוא ש'כל שהוא מין ומינו ודבר אחר, סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו', כלומר מין איסור שנתערב עם מינו ואינו של היתר, סלק את מינו של היתר כאילו אינו כאן, וירבה שאינו מינו של היתר על האיסור ויבטלנו.

איסור שנבלע בהיתר ונתן בו טעם ואסרו, וחזר ובישל ההיתר הזה עם היתר אחר - י"א שאפשר לסוחטו מותר, שהאיסור הנבלע אפשר ליסחט ממנו וליחלק בהיתר האחרון, והותר גם הראשון מפני שנפלט האיסור ממנו. וי"א שאפשר לסוחטו אסור.

דף ק"ח ע"ב

כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב - הבשר אסור, לפי שהחלב נתן בו טעם. והחלב - לרב הוא מותר אם היתה היורה רותחת, וקדם וסילקו קודם שנח, שהבשר בולע ואינו פולט.

'לא תבשל גדי בחלב אמו' - ואם בישראל, אסרה תורה גם הגדי וגם החלב.

חצי זית בשר וחצי זית חלב שבשולן זה עם זה - לרב אינו לוקה על אכילתו ועל בשולו, שאין מצטרפין לשיעור עד שיהא כזית מן הבשר וכזית מן החלב. וללוי לוקה על בישולו ואכילתו. ואם אכל חצי זית בשר וחצי זית חלב הבא מיורה גדולה, שנתבשל בה שיעור מזה ומזה ונאסרו, לוקה על אכילתו, שהרי אכל שיעור שלם איסור של שם אחד.

באי זה בשול אמרו שלוקה עליו - בבשול שאחרים אוכלין אותו מחמת בשולו, כלומר שנתבשל כל צרכו.

שבת קודש פרשת ויקרא - ט' אדר ב' תשע"ט

דף ק"ט ע"א

הגמרא מוכיחה שנחלקו התנאים אם 'אפשר לסוחטו' אסור או מותר - מהברייתא דלהלן.

טיפת חלב שנפלה על חתיכה של בשר ונתנה בה טעם - לר' יהודה: החתיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה, ומין במינו אינו בטל. לחכמים: אינה אוסרת עד שתתן טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות. אמר רבי: נראין דברי ר' יהודה בשלא ניער ולא כסה, ודברי חכמים בשניער וכיסה.

ביאור דברי רבי: לא ניער ולא כסה כלל - לכו"ע מותר, שהרי החתיכה רק בלעה ולא פלטה. ולכן בהכרח מה שאמר 'נראין דברי ר' יהודה בשלא ניער' היינו לא ניער וכיסה אלא בסוף, והוא משום דאפשר לסוחטו אסור - אמנם ר' יהודה אסר אפילו ניער או כיסה מתחילה ועד סוף - שחשש שמא לא ניער יפה ולא כסה יפה יפה. ומה שאמר רבי 'ודברי חכמים כשניער וכיסה' אין לפרש שניער וכיסה רק בסוף - שבזה הסכים רבי לר' יהודה, אלא היינו בניער או כיסה מתחילה ועד סוף, ולא חשש רבי שמא לא ניער או כיסה יפה יפה - אמנם חכמים סברו שאף אם ניער או כיסה רק בסוף מותר - שסוברים אפשר לסוחטו מותר.

אין לפרש שלדעת כל התנאים 'אפשר לסוחטו אסור', ונחלקו רק בדין 'מין במינו', ש'לר' יהודה אינו בטל ולחכמים בטל - שא"כ לא היה לרבי להזכיר כלל דברי חכמים, אלא היה לו לומר 'נראין דברי ר' יהודה בלא ניער ולא כיסה, ואין נראין דבריו בניער וכיסה'.

דף ק"ט ע"ב

הכחל קורעו ומוציא את חלבו, בישלו בלא לקרעו - אינו עובר עליו. הלב קורעו ומוציא את דמו, בישלו בלא לקרעו - אינו עובר עליו, מפני שאין בו כזית.

ב' לשונות בדברי רב לענין כחל שבישלו בלא קריעה - לשון א': מותר, ומה ששינונו 'אינו עובר עליו' הוא משום לב שבסיפא, שאסור משום חצי שיעור. לשון ב': אינו עובר עליו ואסור. ואין להוכיח כן מלשון המשנה 'אינו עובר עליו' - שאפשר שנקטו כן אטו לב דסיפא.

שינונו בברייתא: הכחל קורעו ומוציא את חלבו, לא קרעו אינו עובר עליו. הלב קורעו ומוציא את דמו, לא קרעו קורעו לאחר בשולו ומותר - אין להוכיח כלשון א' דרב מכך שרק בלב שינונו שיקרעו אחר הבישול ולא שינונו כן בכחל, שאפשר שהוא מפני שאין מועילה קריעת הכחל לאחר הבישול.

שינונו בברייתא: כחל שבישלו בחלבו מותר, קיבה

שבשלה בחלבה אסור - שחלב הכחל מעולם לא יצא מדד הבהמה וחלב שחוטטה הוא, משא"כ חלב שבקיבה כבר יצא וכנוס במעיו. והיינו כלשון א' דרב.

קריעת הכחל קודם הבישול: קורעו שתי וערב וטחו בכותל. והיינו לבישול אך לצלי די בקריעה סתם (בלא שתי וערב ובלא טיחה). וכפי שציוה ר' אלעזר לשמשו להכין לו.

כל מה שאסרה התורה התיירה כמותו: דם - כבד. נידה - דם טוהר. חלב בהמה - חלב חיה. חזיר - מוח דג שיבוטא. עוף טמא ששמו גירותא - לשון דג. אשת איש - גרושה בחיי בעלה. אשת אח - יבמה. כותית - יפת תואר.

ילתא אשתו של רב הונא שאלתו היכן התיירה התורה בשר בחלב - אמר לצלות לה כחל בלא קריעה. שסבר רב הונא שמה ששינונו שצריך לקורעו היינו דווקא לבישול ולא לצלי.

יום ראשון פרשת צו - י' אדר ב' תשע"ט

דף ק"י ע"א

כשעלה רבי אלעזר לארץ ישראל, בירר מי זה שלימד לרב שכחל שבישלו בלא קריעה אסור באכילה (לשון ב' דרב) - וב' גירסאות במה שהשיבוהו: א. רב בקעה מצא וגדר בה גדר, ששמע בעיר טטלפוש אשה השואלת לחברתה כמה חלב צריך לבישול רבע ליטרא בשר, וכיון שראה שמזלזלים באיסור בשר בחלב אסר גם הכחל. ב. רב חייא קיצר ושנה לתלמידיו 'כחל' סתם שבישלו בלא קריעה אסור, וסמך שיבינו שהאיסור הוא רק בכחל של מניקה, ורב חשב שהאיסור הוא בכל כחל.

מעשה שכיבדו בבית רב פפי את רבין ורב יצחק בר יוסף בתבשיל של כחל - רב יצחק בר יוסף אכל ורבין לא אכל. ואמר אביי שהיה לו לאכול, כיון שאשת רב פפי בודאי ראתה כן בבית אביה ר' יצחק נפחא שהיה זהיר במעשיו.

בסורא - לא אכלו כלל כחל. בפומבדיתא - אכלו כחל. רמי בר תמרי שהוא רמי בר דיקולי מפומבדיתא הגיע לסורא בערב יום הכיפורים - מצא הכחלים שזרקו כל בני העיר ואכלם. הביאוהו לפני רב חסדא, הסביר טעמו שדר במקומו של רב יהודה שמתיר הכחל, ואכלו מחוץ לתחום בעיר - שבתוך העיר אסור משום שההולך ממקום למקום נתנין עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם. וצללם בגרעיני ענבים, ולא חשש ליינ נסך - כיון שעברו עליהם י"ב חדש והתייבשו, ולא חשש לגזל - שראה שכבר עלו עליהם עשבים ובודאי נתייבשו מהם בעליהם.

רב חסדא שאל את רמי מדוע אינו מניח תפילין - והשיבו שהוא חולה מעיים. שאלו מדוע אינו מטיל ציצית בבגדו - השיבו: שטלית שאולה היא.

דף ק"י ע"ב

בשעה שדיברו רב חסדא ורמי הביאו לפני רב חסדא אדם שאינו מכבד אביו ואמו וקשרוהו להלקותו - אמר להם רמי לשחררו, שהרי שינונו: כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה אין בית דין שלמטה מוזהרין עליה.

רב חסדא אמר לרמי: ראיתך חריף ביותר. השיבו: אילו היית עמי במקומו של רב יהודה הייתי מראה

בשם ר' יוחנן: מליח אינו כרותח וכבוש אינו כמבושל. לאביי: גם לר' יוחנן מליח כרותח, שהרי ר' אמי תלמידו שבר קערת חרס שמלחו בה בשר.

אף שקערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח, צנן שחתכו בסכין של בשר מותר לאכול בכותח, וטעם החילוק - לאביי: הסכין בלעה היתר משא"כ הקערה בלעה איסור. לרבא: אין הבדל, שהרי סוף סוף כשאוכל הצנן בכותח בא לידי איסור, ובאמת דין שניהם שוה, אלא שהצנן אפשר לטעום אותו, ואם אין בו טעם חלב יכול לאכול בכותח, אך המאכל שמכניס לכלי הבלוע בדם אי אפשר לטעמו, אכן אם יש קפילא גוי להטעימו אפשר לעשות כן.

קדרה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב, ואם בישל - בנותן טעם, שמטעימו לקפילא גוי. בישל בה תרומה לא יבשל בה חולין, ואם בישל - בנותן טעם, שמטעימו לכהן.

דגים שעלו מהתנור והניחם בעודם רותחים בקערה של בשר - לרב: אסור לאכול בכותח (שיש בו חלב), שנכנס טעם הבשר בדגים והרי זה בשר בחלב. לשמואל: מותר, שלא קיבלו הדגים טעם מהבשר עצמו אלא מהקערה, והרי זה נותן טעם בר נותן טעם - דברי רב לא נאמרו בפירוש אלא נלמדו ממעשה - שרב חש בעיניו בבית רב שימי בר חייא בנו של רב, והכינו לו סמי רפואה בקערה, ולאחר מכן בישלו תבשיל בקערה זו והרגיש בו רב את טעם הרפואה, ואמר: כל כך נותנת טעם היא. הרי שסבר שנ"ט בר נ"ט נחשב לטעם גמור. ודחתה הגמרא: רפואה זו שונה שמרירותה רבה ומורגש טעמה.

שמואל נתן לר' אלעזר דגים שעלו בקערה לאכלם בכותח וסירב, אמר לו שמואל: לרב רבך נתתי ואכל, ואתה לא תאכל? שאל ר' אלעזר לרב האם חזר בו מהוראתו. והשיבו: ודאי לא נתן לי שמואל לאכול (שלא היו דברים מעולם).

רב הונא ורב חייא בר אשי ישבו כל אחד מצדו האחד של גשר נהר סורא, לאחד מהם הביאו דגים שעלו בקערה ואכלם בכותח, ולשני הביאו תאנים וענבים בתוך הסעודה ואכלם בלא ברכה. וכל אחד אמר לחבירו: יתום! וכי רבך עשה כך? זה שאכל הדגים השיב: כשמואל אני סובר. וזה שאכל הפירות השיב: כר' חייא אני סובר שאמר שפת פוטרת כל מיני מאכל ויין פותר כל מיני משקין.

חזקיה אמר בשם אביי: דגים שעלו בקערה - מותר לאוכלן בכותח. צנן שחתכו בסכין שחתך בה בשר - אסור לאוכלו בכותח, שהצנן חריף ובלוע, חתך בו קישות שאינו חריף - גורר מקום החיתוך והשאר אוכל בכותח. חתך קילחי לפת - מותר לאכלם בכותח. חתך סילקא - אסור לאכול בכותח, אך אם חתך קלח של לפת וקלח של סילקא מותר, שמתיקות הלפת מבטלת טעם שמנונית שבסכין.

יום שלישי פרשת צו - י"ב אדר ב' תשע"ט

דף קי"ב ע"א

אסור ליתן כד מלח סמוך לכד של כותח (שיש בו חלב) - שמא יפול מהכותח למלח, ואח"כ ימלח בו הבשר. אבל כד של חומץ מותר ליתנו סמוך לכד של כותח - שאף אם יפול מהכותח לחומץ הרי הוא מתערב בו ואינו ניכר ומתבטל.

אביי ביקש לרב ספרא שיברר בארץ ישראל כיצד נוהגים בבישול הכבד - כשעלה שאל את רב זריקא, והשיבו שהוא עצמו בישל לר' אמי ואכלו. כשחזר לאביי אמר לו: ידעתי שהכבד עצמו מותר בבישול, ששנינו 'הכבד אוסרת ואינה נאסרת', והספק שלי האם אוסר בשר אחר המתבשל עמו, שאפשר שמה ששנינו ש'אוסרת' היינו בכבד של איסור שהשמנונית שבו אוסרת, אך הדם שמא אינו אוסר.

יום שני פרשת צו - י"א אדר ב' תשע"ט

דף קי"א ע"א

המשך דין בישול הכבד: כשחזר רב ספרא לארץ ישראל, אמר לו ר' זריקא שגם בדין הבשר שנתבשל עם הכבד אין להסתפק, שהרי הזדמנתי יחד עם חברי לבית ר' יהודה בריה דר' שמעון בן פזי, והקריבו לפנינו קנה של בהמה שנתבשל עם כל המחובר בו (ריאה לב וכבד) ואכלנום. דחו בגמרא: א. שמא היה פי הקנה חוץ לקדרה ויצא משם כל הדם. ב. שמא חלטו הכבד קודם הבישול.

לרב הונא היו חולטים הכבד בחומץ קודם הבישול, ולרב נחמן היו חולטים במים רותחים.

רב פפא סבר שהחומץ שחלטו בו הכבד נאסר משום שבלע דם - אמר לו רבא: החומץ מותר, שאילו נאסר היה חוזר ואוסר הכבד שבולע ממנו.

רב בר שבא לא רצה לאכול כבד שלוק שהוגש לפניו - ציוה רב נחמן להאכילו בעל כרחו.

מחלוקת תנאים בדין הכבד - לר' אליעזר: הכבד אוסר המתבשל עמו אך אינו נאסר, מפני שפולט ואינו בולע. לר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה: כבד מתובל או שלוק אוסר ונאסר.

כשהתארח רבה בר רב הונא בבית רבה בר רב נחמן הביאו לפניו ג' סאים פת נקיה שטחו אותה בשמן ודבש, שאלם מנין ידעו שעומד לבא. השיבוהו: וכי חשוב אתה מהשבת - שלכבודה הכנו הכל, כאמור 'וקראת לשבת עונג'.

קודם שצולים הכבד צריך לקרעו שתי וערב וליתנו בתנור כשחיתוכו כלפי מטה - שהדם הכנוס בסימפון הכבד נחשב כדם שפירש ואסור. אבל בטחול אין צריך לעשות כן, שאינו אלא שומן. והיו עושים לשמואל תבשיל של טחול ביום הקזת דם.

צליית כבד או כחל מעל בשר אחר - י"א שכבד מותר, שהדם מחליק ואינו נבלע בבשר, אך כחל אסור שהחלב נסרך ונבלע בבשר. וי"א להיפך, שבכחל יש להקל משום שחלב שחוטה איסורו רק מדרבנן, משא"כ בכבד שאיסור הדם מדאורייתא. למרימר: דין שניהם שוה, שלצללותם תחת הבשר - מותר. מעל הבשר - לכתחילה אסור ובדיעבד מותר.

אם יש כלי תחת הצלי לקבל השומן הנוטף (בי דוגי) - אסור לצלות כבד אף תחת הבשר, משום הדם הנוטף מהכבד שצף ומתערב עם השומן, ואינו כדם בשר השוקע.

דף קי"א ע"ב

סכין ששחט בה - אסור לחתוך בה רותח. חתך בה צונן - מחלוקת אם צריך הדחה או לא.

קערה שמלח בה בשר - לשמואל: אסור לאכול בה רותח, שסובר מליח כרותח וכבוש כמבושל. לרבין

מנוקב שיזוב הדם - אך מותר למלוך כמה חתיכות בשך זז על זז, ודלא כרב ששת שמלך כל חתיכה בפני עצמה שמא תבלע מחברתה - שאילו כן לא תועיל מליחה אף לחתיכה אחת, שפורש הדם מצד זה ונבלע בצד אחר.

אמר שמואל משום ר' חייא: השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה הרי זה מכביד את הבשר וגוזל את הבריות ומבליע דם באברים - ואיבעיא האם מה שאמר 'ומבליע דם באברים' הוא הסבר לכך שמכביד את הבשר וגוזל את הבריות, אבל מותרת באכילה אחר מליחה, או שמא כוונתו שהדם נבלע בה ואינו יוצא במליחה ואסורה באכילה, ונשאר בתיקו.

דף קי"ג ע"ב

בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה - אסור לבשל ואסור בהנאה. בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טמאה, בשר בהמה טמאה בחלב בהמה טהורה - מותר לבשל ומותר בהנאה.

לרבי עקיבא חיה ועוף אין איסור לבשלם בחלב מן התורה - שנאמר 'לא תבשל גדי בחלב אמו' ג' פעמים, פרט לחיה ולעוף ובהמה טמאה. לרבי יוסי הגלילי נאמר 'לא תאכלו כל נבלה', ונאמר 'לא תבשל גדי בחלב אמו', את שאסור משום נבלה אסור לבשל בחלב. אבל עוף אע"פ שאסור משום נבלה אין איסור לבשלו בחלב, שנאמר 'בחלב אמו', ועוף אין לו חלב אם.

כל בהמה טהורה בכלל איסור בשר בחלב אע"פ שנאמר 'גדי' - שנאמר 'וישלח יהודה את גדי העזים', כאן גדי עזים, הא כל מקום שנאמר גדי סתם אפילו פרה ורחל במשמע. ואין למדים מכאן שכל מקום גדי הוא גדי עזים, שנאמר עוד 'ואת עורות גדי העזים', כאן גדי העזים הא כל מקום שנאמר גדי סתם אפילו פרה ורחל במשמע. ושני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין. וגם לסובר מלמדין, הרי נאמר בפסוק אחד שני מיעוטים 'עזים' העזים.

לשמואל למדים משלש פעמים שנאמר 'גדי' - אחד לרבות שאם בישל חלב בחלב חייב משום חלב ומשום בשר בחלב (ועיין להלן קיד. שיש חולקים), וכן אם בישל מתה בחלב חייב משום נבילה ומשום בשר בחלב, וללמד שאיסור חל על איסור. אחד לרבות את השליל שאם בישלו בחלב חייב, ואחד למעט בהמה טמאה. ושלש פעמים נאמר 'בחלב אמו', אחד למעט חלב זכר, ואחד למעט חלב שחוטה, ואחד למעט בשר טמאה. בישל דם בחלב, פטור מסברא משום בשר בחלב, שדם אינו בכלל גדי. וכן אם בישל שליח בחלב פטור, שפירשא בעלמא היא.

כהן טמא שאכל תרומה טמאה - לשמואל בשם ר' אלעזר אינו במיתה, שנאמר 'ומתו בו כי יחללוהו' פרט לזו שמחוללת ועומדת. ואע"פ שסובר בעלמא שאיסור חל על איסור, הפסוק ממעט שלא יתחייב. וי"א שבעלמא סובר אין איסור חל על איסור, ורק לענין בישול חלב או נבילה בחלב למדים מ'גדי' שאיסור חל על איסור. וי"א שלדברי שמואל איסור חל על איסור, ולדברי רבו ר' אלעזר אין איסור חל על איסור.

המבשל בחלב גדי שלא הניקה - חייב, מאחר שתבוא לכלל אם.

יום חמישי פרשת צו - י"ד אדר ב' - פורים דפרזים תשע"ט

דף קי"ד ע"א

המבשל חלב בחלב - נחלקו בו רבי אמי ורבי אסי -

מעשה בגוזל שנפל לכותח צונן והתירו רב חנינא בריה דרבא מפשרוניה - ושיבחו רבא, שאף שמליח כרותח היינו דווקא כשאינו נאכל מחמת מלחו, אבל כותח אף שמלוח הוא הרי נאכל מחמת מלחו. אך דווקא גוזל חי, אבל אם היה צלי - צריך קליפה, ואם יש בו בקעים או שמתובל בתבלין - כולו אסור.

כיכר שחתך עליה בשר צלי - לשמואל: אם האדים הכיכר מעבר לעבר והוא משקה עב, אסורה באכילה. ושמואל היה גותן כיכר כזו לכלבו. לרב הונא: מותרת, אלא שהיה אנין בדעתו והיתה מאוסה בעיניו ולכן נתן לשמשו לאכלה. לרבא: מותרת, והיה אוכלה, וקרא למשקה היוצא מהבשר 'יין הבשר'.

אמר שמואל: אין מניחים כלי תחת בשר לקבל השומן הנוטף עד שיכלה כל מראה אדמומית שבו, ואף שאסור שמואל כיכר שחתך עליה בשר צלי - אגב דוחק הסכין פולט הבשר. לרב פפא: היינו משיעלה עשן מהבשר. לרב אשי: אין די בכך, שאפשר רק מהבשר התחתון כבר כלה ולכן מעלה עשן, אלא ישליך בו שתי חתיכות מלח ועל ידי כך נגרר הדם אצל המלח שבשולי הכלי, וישפוך השומן שמלמעלה ויאכלנו.

דף קי"ב ע"ב

עופות שמלחם בכלי שאינו מנוקב - אסורים.

דגים ועופות שמלחם יחד בכלי מנוקב - אסורים, משום שדגים קרום שלהם קלוש מקרום של עופות, ומקדימים הדגים לפלוט הכל ועדיין העופות פולטים דם ונבלע בדגים שכבר גמרו פליטתם.

בשר שחוטה שנמלח עם בשר טרפה בכלי מנוקב - אסור רבא, משום שציר הטריפה נבלע בו, ודרשו מ'הטמאים' לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן. ולא היה די לרבא להביא דברי שמואל 'מליח הרי הוא כרותח' - שיש לדחות שלא אמר כן אלא לגבי דם [וכאן אין חשש שהרי בכלי מנוקב נמלחו], אבל צירן ורוטבן לא, לכך הוצרך להביא הדרשה שצירן אסור, והציר נוח להבלע אף בכלי מנוקב.

יום רביעי פרשת צו - י"ג אדר ב' תשע"ט

דף קי"ג ע"א

שנינו: דג טהור שמלחו עם דג טמא מותר, ואין להוכיח מכאן שלא כדברי רבא (לעיל קי"ב): ששחוטה שנמלחה עם טריפה אסורה משום הציר שנבלע בה) - שיש להעמיד כגון שהיה טהור מליח וטמא תפל, אך בשניהם מלוחים אסור. ומה ששנינו בסיפא 'היה טהור מליח וטמא תפל מותר' הוא פירוש הרישא. ואף ששנינו בסיפא דסיפא 'אבל אם היה טמא מליח וטהור תפל אסור' אין לדייק מכך שאם היו שניהם מלוחים מותר - שאגב הרישא 'טהור מליח וטמא תפל' נקטו בסיפא להיפך.

אמר שמואל: אין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה, ואם לא הודח הבשר ע"י הטבח צריך להדיחו גם קודם המליחה.

רב דימי מנהרדעא היה מולח הבשר במלח גס, ולאחר זמן המליחה נייערו, ואח"כ הדיחו.

אין מחזיקין דם בבני מעיים - ואם נתבשלו בלא מליחה מותרים. והיינו החלחולת (כרכשא) והמעיים (קיבה כרס ודקים), והדרא דכנתא.

בשר שנמלח להוציא דמו אין מניחים אותו אלא בכלי

דף קט"ו ע"א

אלו דברים שאין בהם איסור משום 'לא תאכל כל תועבה': מעשה שבת - שנאמר 'כי קודש היא לכם', היא קודש ולא מעשיה. החורש בשור ובחמור וחוסם פי פרה ודש בה - ק"ו משבת שהיא חמורה ומעשיה מותרים. כלאי זרעים - שגילתה תורה בכלאי הכרם שאסורים, שנאמר 'פן תקדש' ודורשים 'פן תוקד אש', ומשמע שכלאי זרעים מותרים, ואין לדחות שכלאי הכרם אסורים גם בהנאה, וכלאי זרעים רק באכילה, שהוקשו כלאי זרעים לכלאי בהמה שהיוצא ממנה מותרת, שלא אסרתה תורה אלא לגבוה, ומשמע שלהדיוט מותרת. אותו ואת בנו - שהתורה אסרה מחוסר זמן לגבוה, ומשמע שלהדיוט מותר. שילוח הקן - שלא אמרה תורה שלח לתקלה.

דף קט"ו ע"ב

איסור אכילה בבשר בחלב: לרבי למדים ממה שנאמר 'לא תאכלנו' יתירא (שנאמר לענין פסולי המוקדשין), ובשר בחלב הוא דבר הלמד מענינו, מה פסולי המוקדשין בשני מינין (שדינו כחולין ודינו כקדשים), אף בשר בחלב שהוא שני מינים. ואיסור הנאה: לריש לקיש - שנאמר בקרבן פסח 'אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל', שאין תלמוד לומר מבושל, אלא לומר שיש בשול אחר שהוא כזה, וזה בשר בחלב, שהוא אסור בהנאה כפסח שנתבשל שיוצא לבית השריפה. לרבי - שנאמר כאן 'כי עם קדוש אתה לה', ונאמר להלן ולא יהיה קדש בבני ישראל, מה להלן בהנאה אף כאן בהנאה. לרבי אליעזר - שנאמר 'לא תאכלו כל נבלה', אמרה תורה כשתמכרנה לא תבשלנה בחלב ותמכרנה. לרבי ישמעאל - נאמר 'לא תבשל גדי בחלב אמו' שלש פעמים, אחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה, ואחד לאיסור בשול. לאיסי בן יהודה - איסור אכילה: נאמר כאן 'כי עם קדוש אתה', ונאמר להלן 'ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו', מה להלן אסור באכילה אף כאן. איסור הנאה: ק"ו מערלה שלא נעבדה בה עבירה ואסורה בהנאה, כ"ש בשר בחלב שנעבדה בה עבירה. ואם תדחה מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר, חמץ בפסח יוכיח, מה לחמץ בפסח שענוש כרת, כלאי הכרם יוכיחו. אבל אין לחזור ולומר ערלה תוכיח ונלמוד מצד השוה, שיש לומר מה להצד השוה שכן גידולי קרקע, שעל מה הצד כל דהו פרכינן.

אין דוחין צד השוה אלא מגופו - כגון מה להצד השוה שכן כך וכך, אבל לא מעלמא, כגון זה וזה יוכיח.

דבר הלמד מחבירו, ויש להשיב שום דבר שיש במלמד ואינו בלמד - דוחין רק דבר שיש בו קל וחומר, ולא פירכא כל דהו. דבר הלמד בצד השוה משנים, אם יש שום דבר שהמלמדין שוין בו והלמד אינו שוה להן בו, אפילו שאינו לא קל ולא חמור, פרכינן ליה. דבר הלמד משלשה, אם היה בידינו תשובת קולא וחומרא להשיב על השלישי, כגון מה למלמד השלישי שכן כך וכך, וצריכים משום כך לחזור ולדון במה הצד, פרכינן כל דהו על מה הצד, אבל כל כמה דלא הדר דינא, לא פרכינן כל דהו אפילו אם שוים בכולן.

לדברי אחד לוקה ולדברי השני אינו לוקה. ונאמר כמה מהלכים בביאור המחלוקת: א) לדברי הכל אין לוקה על האכילה, שאין איסור חל על איסור, ונחלקו על בישול, לסובר חייב שאין כאן אלא איסור אחד, והסובר שהוא פטור, שלכך אמרה תורה איסור אכילה בלשון בישול, לומר שאם אין לוקה על האכילה אין לוקה על הבישול. ב) על הבישול לדברי הכל חייב, ועל האכילה, לסובר שהוא פטור שאין איסור חל על איסור, ולסובר שהוא חייב לכך אמרה תורה איסור אכילה בלשון בישול לומר שאם לוקה על הבישול לוקה גם על האכילה. ג) אין כאן מחלוקת, והאומר חייב מדבר לענין בישול, והאומר פטור מדבר לענין אכילה.

דם שבשלו בחלב - פטור. העצמות והגידיים והקרנים והטלפים שבשולן בחלב - פטור. הפגול והנוטר והטמא שבשולן בחלב - לדברי האומר איסור חל על איסור חייב.

מי חלב הרי הן כחלב, והמוחל הרי הוא כשמן - ודווקא לענין הכשר זרעים, אבל אם בישל בשר במי חלב, פטור.

בחלב אמו - אין לי אלא חלב אמו והיינו בחלב גדי, מנין לרבות בחלב פרה ורחל, תלמוד מקרא שני 'בחלב אמו'. אבל אין לרבותו מאמו שלא נאסרה עמו בהרבעה, שיש לומר מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה, תאמר בפרה שלא נאסרה עמו בשחיטה.

אסור לבשל גדי בחלב אחותו גדולה (י"מ פרה, וי"מ זקנה שכבר נתעשרה) ואחותו קטנה (י"מ רחל וי"מ גדייה שלא נתעשרה עדיין). ולמדנו זאת למסקנת הגמרא מצד השוה, קטנה מחלב אמו וחלב אחותו גדולה, וגדולה מחלב אמו ואחותו קטנה (ולי"מ מחלב אמו ופרה).

דף קי"ד ע"ב

אסור לבשל גדי עצמה בחלבה - שנאמר מקרא מיותר 'בחלב אמו'. אבל אין ללמוד בק"ו מאותו ואת בנו שלא נאסר פרי עם פרי בשחיטה, ונאסר פרי עם האם, כאן שנאסר פרי עם פרי (גדי בחלב אמו) אינו דין שייאסר פרי עם האם, שיש לדחות מה לפרי עם פרי שכן שני גופים, תאמר בפרי עם האם שכן גוף אחד.

סוס בן סוסיא אחי פרדה - מותר באמו ואסור עם אחותו. פרד בן סוסיא אחי פרדה, אסור באמו ומותר באחותו.

עבד בן שפחה אחי משוחררת - מותר באמו ואסור באחותו. עבד בן משוחררת אחי שפחה - אסור באמו ומותר באחותו.

לרב אשי בשר בחלב אסור באכילה - שנאמר 'לא תאכל כל תועבה', כל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל. ואסור בהנאה מדברי רבי אבהו שכל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו, אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע, עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבלה. (ועיין עוד להלן קטו).

נבילה - לרבי מאיר אחד גר ואחד עובד כוכבים בין בנתינה ובין במכירה, שנאמר 'לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור', תתננה ואכלה או מכור לנכרי. ולרבי יהודה דברים ככתבן, לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה, שנאמר 'או' ללמד שהדברים ככתבן. ולרבי מאיר 'או' בא להקדים נתינה לגר למכירה לנכרי, ולרבי יהודה א"צ פסוק לזה, שזה אתה

עמוד - מרילוט: 0528-00-1901 הדפסה - תמוס דוד: 02-5385575